

Diarienummer: DO 2025/8789
Handling: 2026.11019

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L1@regeringskansliet.se

Yttrande över Stärkt trygghet i bostadsrätter (DS 2025:28)

Inledande synpunkter

Diskrimineringsombudsmannen (DO) vill inledningsvis understryka att diskriminering på bostadsmarknaden är vanligt förekommande och att diskriminering utgör ett hinder för individers tillgång till rätten till bostad på lika villkor. Vissa grupper har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden och diskriminering utgör ett av hindren.

Vidare finns det rapporter om att diskriminerande etnisk profilering förekommer inom rättsvårdande myndigheter i Sverige.¹ Alltså att personer blir misstänkta, anhållna, gripna eller utsatta för andra former av ingripanden utifrån diskriminerande föreställningar om att vissa etniska grupper är mer brottsliga än andra. Företeelsen kan i förlängningen innebära att förslag som rör misstankar om brott eller föreställningar om vem som uppfattas vara kriminell kan slå hårdare mot människor med exempelvis vissa etniska tillhörigheter.

Mot denna bakgrund anser DO att det beklagligt att betänkandet saknar en mer fördjupad analys av förslagen ur ett diskrimineringsperspektiv. DO ser att flera av förslagen riskerar att bidra till att öka bostadsrättsföreningars utrymme för godtyckliga bedömningar och att det kan öka diskrimineringen på bostadsmarknaden.

I det fall regeringen ändå väljer att gå vidare med förslagen vill DO påtala nödvändigheten av att i närtid följa upp effekterna av de nya regleringarna.

Förslag om ansvaret för tryggheten i fastigheten (4.5)

Det föreslås att bostadsrättshavarens skyldighet att bevara tryggheten inom fastigheten ska skärpas och komma till uttryck i bostadsrättslagen genom att

¹ Brå 2013:12. Polisens arbete med profilering och likabehandling - Med fokus på diskriminerande etnisk profilering.

bristande skötsamhet införs som ett uppsamlade begrepp för olika former av åsidosättanden.

DO avstyrker förslaget mot bakgrund av att avsaknaden av tydliga definitioner av vilka typer av bristande skötsamhet som föreslås omfattas skapar risker för diskriminering.

Förslag om förverkande vid brott i närmiljön (4.6) och i lägenheten (4.7)

DO avstyrker förslagen om tillsynsansvaret vid brott i närmiljön (4.6) respektive i lägenheten (4.7).

Utredningen föreslår att brott som begås i närmiljön ska likställas med störningar i boendet, vilket ska kunna leda till förverkande av bostadsrätten. Utredaren menar att det som regel kommer att krävas en brottmålsdom men framhåller att det inte finns något hinder mot att föreningen säger upp bostadsrättshavaren till avflyttning och för en talan om förverkande utan att en straffrättslig prövning av brottet skett. Det föreslås ingen begränsning i vilken typ av brott som avses och inte heller någon begränsning i vad närmiljön omfattar, vilket riskerar att leda till godtyckliga bedömningar och diskriminering.

DO anser att uppsägning på grund av misstankar om brott, där det inte skett någon straffrättslig prövning av brottet, riskerar att leda till godtyckliga bedömningar och i förlängningen diskriminering. Mot denna bakgrund avstyrker DO förslagen om att brott som begås i närmiljön och i lägenheten bör likställas med störningar i boendet.

Med anledning av att bostadsrättsföreningar företräds av lekmän menar DO att det kan finnas risk för att bostadsrättsföreningar inte har tillräcklig kunskap om befintlig lagstiftning såsom diskrimineringslagen och att diskriminering därmed kan ske på grund av okunskap. Med anledning av det föreslår DO att det i bostadsrättslagen skrivs en direkt hänvisning till diskrimineringslagen för att tydliggöra ansvaret för diskrimineringsförbudet inom ett område där ansvariga aktörer utgörs av lekmän. DO bedömer att en hänvisning till diskrimineringslagen skulle kunna bidra till att öka kunskapen om förbudet mot diskriminering på bostadsområdet.

Förslagen om tillsynsansvaret vid brott i närmiljön och i lägenheten

Förslaget innebär bland annat att en vårdnadshavare, vars barn begått brott i omgivningen, kommer behöva kunna påvisa att den vidtagit kraftfulla

åtgärder för att försöka förhindra brottsligheten och därmed störningarna genom att söka stöd hos lämpliga instanser såsom exempelvis socialtjänst.

I relation till förslaget finns en risk att socialsekreterares föreställningar kan förstärka risken för diskriminering ytterligare. Av forskning framgår att socialsekreterares föreställningar om kön, ålder, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning kan påverka tillgången till socialtjänstens insatser. Det kan handla om att socialtjänsten inte gör en bedömning utifrån den enskilda situationen utan att bedömningen grundar sig i eller påverkas av föreställningar om vissa grupper. Det kan också handla om socialsekreterares föreställningar och att de ser mer allvarligt på olika former av barns utsatthet beroende på kön, ålder, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning.²

Vidare ser DO att det finns en risk för att förslaget i högre utsträckning får negativa konsekvenser för vissa grupper än för andra. Exempelvis finns det en risk att personer med vissa funktionsnedsättningar kan möta större hinder i att utöva tillsyn över exempelvis barn i närmiljön på det sätt som den nu föreslagna lagstiftningen kräver. Därtill anser DO att avsaknaden av en definition av vilken brottslighet som föreslås omfattas av förslaget riskerar att leda till diskriminering.

Förslag om att utöka och förtydliga möjligheten att neka medlemskap på grund av brott (5.5)

DO avstyrker förslaget om att utöka och förtydliga möjligheten att neka medlemskap på grund av brott.

Regleringen föreslås utformas så att en bostadsrättsförening alltid ska kunna neka medlemskap om någon som ska använda lägenheten har gjort sig skyldig till sådan brottslighet att det finns befogad anledning att anta att bostads- eller närmiljön för föreningens medlemmar skulle försämrats på ett sätt som inte skäligen bör tålas om medlemskapet beviljas. Utredaren menar att det i de flesta fall kommer att krävas en fällande brottmålsdom för att neka medlemskap men också att det inte finns något som hindrar att föreningen skaffar fram bevisning om påstådd brottslighet på egen hand, utan att en straffrättslig prövning har skett.

Utredaren uppger vidare att föreningars vilja att neka medlemskap ofta beror på en reell oro för följderna om medlemskap beviljas en person som

² Se exempelvis Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2018) Lika läge för alla? Om omotiverade skillnader inom den sociala barn- och ungdomsvården, Diskrimineringsombudsmannen (2021) Skillnader som kan utgöra risk för diskriminering?

uppfattas som kriminell, men att det även förekommer att föreningar vill hitta skäl till att neka medlemskap när någon är oönskad av andra skäl.³

DO menar att förslaget om nekande av medlemskap mot bakgrund av uppfattningar om personers eventuella kriminalitet kan leda till allvarliga risker för diskriminering och hinder för individers tillgång lika rättigheter och möjligheter.

Tillsyn över Hyresnämnderna

Hyresnämnderna prövar frågor som rör medlemskap i bostadsrättsförening och uppsägning vid förverkande. I dagsläget omfattas Hyresnämnderna endast av diskrimineringslagens bestämmelser när det gäller anställda vid Hyresnämndernas bemötande av allmänheten. DO vill därför i sammanhanget påtala nödvändigheten av att diskrimineringslagens tillämpningsområde utvidgas så att offentlig verksamhet, inklusive hyresnämnderna, fullt ut omfattas av lagens förbud mot diskriminering.

En sådan utvidgning av diskrimineringslagen skulle möjliggöra för DO att utöva tillsyn över bland annat händelser med anknytning till tillämpningen av den i utredningen föreslagna lagstiftningen.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Cecilia Narby efter föredragning av utredaren Olivia Novotny. I den slutliga handläggningen har också experten Björn Brodin deltagit.

Cecilia Narby

³ DS 2025:28, sidan 65.